СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIV. Ч. 96 Джерзи Сіті, Н. Дж., понеділок, 26. квітня, 1926. VOL. XXXIV. No. 96. Jersey City, N. J., Monday, April 26. 1926. THREE CENTS

Противники прогибіції обмежують свої домагання.

ВАШИНГТОН, 23. квітня. — Противники прогибіційного закона постановили не виставляти занадто широких домагань, але обмежитися до жадання дозволу на виріб і продаж алькоголічних напитків, які хоча мають у собі алькоголь, однак не можуть людини упоїти. В сьому напрямі й мають зізнавати їх свідки, як вони знова прийдуть до голосу на завтрішнім засіданню.

Тимчасом перед субкомітетом судового комітету сенату зізнавали далі прихильники прогибіції. Нові свідки не додали нічого нового до того, що було сказано передтим.

ФРАНЦІЯ ПРЕДКЛАДАЄ ОФИЦІЯЛЬНО НОВИЙ ПРОЄКТ ПРО ДОВГИ.

ВАШИНГТОН, 23. квітня. — Французький амбасадор Беранжер, котрий є головою французької комісії, що має погодитися зі Злученими Державами про способи сплати французьких воєнних довгів, уже офиціяльно предложив американському урядови нову угоду. Уряд держить покищо сі точки в тайні. Догадуються, що вони подібні до постанов італійської умови.

СЕНАТ НЕ ХОЧЕ ЗАВЕРТАТИ СПРАВИ ІТАЛІЙСЬКИХ ДОВГІВ.

ВАШИНГТОН, 23. квітня. — Сенат постанови 43 голосами проти 24 не завертати справи сплати італійських довгів, як сього домагався сенатор Рід.

Щоби поперти своє внесенне, сенатор Рід виголосив промову, в якій острими словами критикував президента Кулиджа, називаючи його слугою міліонерів.

СМЕРТЬ ВЕЛИКОГО АМЕРИКАНСЬКОГО АРТИСТА.

НЮ ЙОРК, 23. квітня. — Тут помер нині на запаленнє легень відомий у цілому світі американський маляр, рисівник і ілюстратор, Джосеф Пенел. Вславився він теж яко автор книжок та учитель штуки. Він усе кликав до Американців, щоби вони всяку річ, яку роблять, старалися зробити не лишень пожиточною, але й гарною.

ВЕРТАЮТЬ ДО ЛІТНОГО ЧАСУ.

ВАШИНГТОН, 23. квітня. — З 2. годиною в ночи зі суботи на неділю богато американських міст вертає до так званого літного часу. В той час у сих містах посунуть годинники о 1. годину вперед.

СМЕРТЬ НЕМОВЛЯТ ВІД НЕЧИСТОГО АЛЬКОГОЛЮ.

НЮ ЙОРК, 23. квітня. — Розслідуючи причини смерти двох немовлят, що померли загадочною смертю в Бруклинськім Положничім Шпитали, судовий лікар казав перевести секцію тіл, бо він підозріває, що діти померли від нечистого алькоголю, якого їм дали для втихомирення плачу.

НОВІ НАУКОВІ ДУМКИ ПРО МІСЯЦЬ.

ФІЛАДЕЛФІЯ, 23. квітня. — На річних зборах Американського Фільософічного Товариства виступав нині Ернест Бравн, професор астрономії на Єйльськім університеті, який представив зібраним ученим цікаву нову теорію про вигляд місяця.

Він звернув присутним увагу, що підчас послідного затьміння місяця, яке мало місце 24. січня, тінь на місяци опізнилася, коли взяти за мірило астрономічні обчислення, звичайно дуже докладні. Сю неточність у появі тіни пояснює проф. Бравн тим, що місяць не є докладно округлий, як се загально досі приймається, але троха горбатий у своїй горішній частині. Горбовина, голому окови непомітна, зрадилася підчас затьміння.

Професор Бравн предложив свою думку зібраним ученим, але признав, що сю думку мусить безсторонно розсудити богато учених з усіх сторін світа, заким її буде можна з певностю признати.

СЕНАТ КЛИЧЕ СУДДЮ НА СУД.

ВАШИНГТОН, 23. квітня. — Сенат видав завізванне до судді Инглиша, щоби він ставився в сенаті, дня 3. мая о пів до першої сполудня, щоби відповісти на закиди, які йому робить сенат.

ХОЧЕ КОНСТИТУЦІЙНОЇ ПОСТАНОВИ ПРОТИ ВІЙНИ.

ВАШИНГТОН, 23. квітня. — Сенатор Лін Дж. Фрейзієр з Північної Каролайни вніс резолюцію, щоби конституцію поправити так, щоби війну признано беззаконним вчинком. Ся нова конституційна постанова признавалаби беззаконним також всяке приготованнє до війни. Уряди, ні федеральний ні стейтовий, не малиби права вживати гроший на воєнні цілі.

ГУБЕРНАТОР МУР ПОКИДАЄ СТРАЙКОВЕ ПОСЕРЕДНИЦТВО.

ПЕСЕЙК, Ню Джерзі, 23. квітня. — З огляду на те, що страйкарі ткальняних фабрик вислали як свого представника Вайсборда, страйкового провідника, губернатор Мур зірвав переговори, кажучи, що захованне обох сторін показує, що вони замирення поважно не трактують.

СМЕРТЬ ВІД АВТОМОБІЛЮ.

Пятилітна Анна Маринюк, дочка гром. Івана Маринюка в Сиракюз, Н. Й. переходила улицею як надіхав автомобіль і вдарив її так сильно, що дитина від ран померла в шпиталю, куди її перевезено.

Покійна належала до 317-го моледечого відділу У. Н. Союза.

ВИКРАДАЮТЬ З ЛИСТІВ ГРОШІ.

Нашій редакції переслали лист з краю, в якім остерігає один Українець свою рідню в Америці, щоби не пересилали йому грошей в листі, бо він служить в польській армії, а тут листи цензурують, а гроші викрадають.

Коли йому дали послідний лист з Америки і він звернув офіцерови увагу, що в тім листі повинні бути доляри, бо так пише в листі родина, офіцер укарав його ще 28-дневним арештом за обиду.

І грошей не віддали і ще покарали.

ЗАБОРОНА ДІТОЧИХ ПОДРУЖ.

В соймі стейту Ню Йорк в Олбені ухвалено 20. ц. м. законопроєкт, який забороняє женитися хлопцям і дівчатам низче 14 років навіть і тоді, якби в них був на це дозвіл від родичів. Прихильне становище членів сойму до цего законопроєкту було мабуть в значній мірі наслідком сензаційної події в Ню Йорку, де старший віком і багатий Едвард Г. Бравнінґ оженився недавно тому з дівчиною, що не мала ще навіть 15 років, і очевидно вийшла за нього лише тому, що він багатий. Одночасно появилася в пресі звістка, що в Кентокі один 35-літній чоловік оженився з дівчиною 11 років за згодою її матери. І це подружжя, після законів стейту Кентокі, є важне.

ЯКЕ ДЕРЕВО, ТАКИЙ КЛИН.

В дільниці Ню Йорку Квінс попало в руки поліції минулого тижня чотирох школярів-бандитів, що допустилися в тій дільниці девятнайцять ґрабунків. Всі видимо є польського походження і називаються: Бен Роґовскі, літ 15; Мих. Братонєвіч, літ 13; Честер Кремпе, літ 13, і Честер Ґайковскі, літ 13.

Одночасно арештовано одного тексі-шофера, що виступав в ролі учителя тих хлопців в злодійському ремеслі і відбирав від них крадені річи. Він показував хлопцям хати і крамниці, які мож було легко ограбити, вчив їх стріляти, а щоб не було підозріння, наказував їм, щоб ніколи не опускали школи.

ФРАНЦУСЬКЕ ЗДИЧІННЯ.

Французьке здичіння ілюструє дуже досадно факт, про який донесли недавно часописи. Робітника, який виїхав з Польщі на роботу до Франції, напали французькі парубки, змасакрували його та на-пів живого вкинули до ріки.

Народний Податок

вяже американських Українців в таке звено, яке вказує, що ми живеме тут як гурт ідейно зорганізованих людей.

Народний податок платить кождий Українець добровільно кождого року по своїй добрій волі й по щирому серцю ще й тому, щоби допомогти Рідному Краєви визволитися з ярма.

Платить кождий, хто розуміє, що значить громадянська карність, любов до рідної стріхи і до свого ближнього.

Жертви належить слати на таку адресу:

OBYEDNANYE
P. O. Box 411
PHILADELPHIA, PA.

СТАН ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА НА УКРАЇНІ.

На всеукраїнській земельній нараді в Харкові обговорювано м. и. стан лісового господарства на Україні.

З урядового звіту виявилось, що загальна площа лісів на Україні охоплює 3.8 міліона десятин себто тільки 6.9 проц. всієї земельної площі Республики. На цю скількість припадає 20 проц. б. державних лісів і 80 проц. приватних. Хижацька господарка революційних років привела до цього, що нині всего 20 проц. лісового фонду припадає на старі ліси, решта це молодняк. Передача лісів селянству вже відбулася, — в лісовому фонді залишилось після передачі ще 2.4 міл. десятин. Слід відмінити мале зрозуміння селянства для лісового господарства, бо зараз після передачі селяне розпочали хижацьку вирубку так, що в дуже короткому часі знищено біля 30 прц. переданого лісу, можна проте сподіватись, що до року не останеться з цих лісів ні деревини.

Справа реорґанізації лісового управління по нинішній день не проведена, замісць встановлених по пляну 589 лісників, орґанізовано всего 140.

ПРОТИПОЛЬСЬКА ДЕМОНСТРАЦІЯ В ХАРКОВІ.

В треті роковини признання Радою амбасадорів Галичини за Польщею, відбулася в Харкові дня 14. м. м. величезна протипольська демонстрація.

Демонстрацію орґанізували галицькі еміґранти. Супроти ґрізної постави демонстрантів, — польське посольство зажадало від уряду опіки поліції.

Подібні протести відбулися рівнож в прочих містах України.

КИЇВСЬКІ КОНТРАКТИ.

По звідомленням радянської преси, київські контракти (ярмарки) проходять дуже успішно. Прибуло багато чужосторонних купців м. и. з Туреччини, яка правдоподібно навяже блищі товарообмінні зносини з Україною.

ПОЛЬЩЕННЯ УКРАЇНСЬКИХ ШКІЛ.

В осени, (жовтень) 1925 р. прийшло до громади Молодьків, як і до инших громад повіту надвірянського письмо від Ради Шкільної повітової, що мовою навчання в тамошній 2-клясовій школі буде мова „русіньска". Одначе з того невеликий хосен, бо діти мусять учитися історії й инших предметів — як в ґімназії — по польськи! Калічать діточі душі, як можуть. Про навчання української історії, розуміється, нічого не чувати. Що більше! Всі наші імена по наказу інспектора змінено в катальоґах на польські. Так Василь— це Базилі, Юрко — Єжи, Іван — Ян і т. д. Таксамо називаються наші діти у шкільних свідоцтвах. До того треба ще додати, що діти мусять уміти співати „Боже, цось Польске" і инші патріотичні гимни, а вивіска на всіх школах також у „паньствовем єнзику": „Паньствова Повшехна Школа". По чімжеж тут пізнати, що школа в Молодькові „русіньска", коли вона більше польська, як утраквістична? Таксамо, коли не гірше, виглядають школи в цілому надвірнянському повіті, де спольщено всі українські школи. Коли скінчиться наше горе на шкільному полі?

РАДІО-ТЕЛЄ-ВІЗІЯ.

Слово „візія" значить по латині — бачення. Телє — це грецьке слово і його вживається на означення, що щось робиться на віддаль; примірОм — телє-ґрафія — це є писання на віддаль. Радіо (від латинського слова радіюм — луч) означає в модерній техніці той рід електричних филь, які переходять без дроту.

Отже англійському молодому вченому Джанови Л. Бейрдови вдалося сполучити всі три складники і він винайшов апарат, при помочі якого можна передавати на віддаль картини. Так як тепер люде настроюються на радіо-апаратах, щоб почути музику, яка грає на сотні миль від нас, так при помочі Бейрдового апарату можна настроїти відповідні шкла і через них бачити події, які діються у віддалі соток і тисячів миль.

Апарат Бейрда є ще недосконалий, але переведені ним спроби вже виказали, що можна бачити доволі виразно не лиш постаті людей, але теж і вираз їх лиць. Працюють над тим, щоб його удосконалити. Називається цей апарат „Телєвізор" і для використання його заложено вже окрему компанію, яка пічне в короткому часі давати представлення по радіо. Принимаючий апарат коштує всего 150 долярів, а з дальшим удосконаленням сподіються, що він буде ще дешевший, але й точніший.

ЖИДІВСЬКА КАТЕДРА.

В „Київському Інституті Народньої Освіти" відкрито цими днями катедру жидівської літератури.

Тільки жиди виратують Польщу з економічної кризи.

ВАРШАВА, 23. квітня. — Бувший премієр Вітос заявив, що економічне положеннє Польщі так безвиглядне, що він не бачить иньшого ратунку а тільки в жидах.

Тому пропонує покликати жида на польського міністра скарбу, а рівнож притягнути всіх жидів до ратунку польської держави.

Вітос заявив далі, що жидів не так тяжко приєднати, бо треба тільки знести „нумерус клявзус" і допустити їх до університетів і висших шкіл. Польський „хлоп", каже Вітос, не буде мати нічого проти такої полекші жидам.

РИФИ ВЖЕ ВИГОТОВИЛИ СВОЇ УСЛІВЯ.

ТУАРІРТ, Марокко, 23. квітня. — Вже повернули покоєві емісарі від Абд-ель-Кріма і привезли його відповідь на предложені йому услівя.

Відповідь задержана покищо в тайні.

Втаємничені твердять, що Рифи не погодяться на виміну полонених та на зміну боєвої лінії.

ВЕЛИКА ПОВІНЬ В МОСКВІ.

МОСКВА, 23. квітня. — Побоюються тут великої водяної катастрофи. Ріка Москва виляла і залляла цілу долину міста. Вода підноситься далі. Всяка комунікація в поблизу ріки перервана.

Ціла ріка покрита кригою.

БУДУТЬ ДАВАЛИ ДАЛІ ДЕРЖАВНУ ПІДДЕРЖКУ МАЙНЕРАМ В АНГЛІЇ.

ЛОНДОН, 23. квітня. — Виходить на таке, що англійський уряд буде змушений продовжити виплату державної піддержки для майнерів, бо нема иншого виходу.

Премієр Болдвин конферував цілий день з майнерами і властителями, але безуспішно.

Як не прийде до згоди, а уряд відмовить дальших субсідій, зачнеться з днем 1. мая ґенеральний вуглевий страйк.

НІМЦІ ДОМАҐАЮТЬСЯ ДАЛЬШОГО УСУНЕННЯ ОКУПАЦІЙНИХ ВІЙСЬК З НАДРЕНІЇ

БЕРЛІН, 23. квітня. — Німеччина домагається через свого амбасадора в Парижі зменшення окупаційної армії в надренській провінції.

Дальше частинне вицофанне французьких військ мало наступити по вступі Німеччини до Ліґи Націй. Тепер Німеччина заявляє, що вона не вступила до Ліґи не з своєї вини і домагається виповнення зобовязання з боку Франції.

ЗАМИКАЮТЬ ЧАСОПИСЬ ЗА ОБИДУ ПАТРІЯРХА.

БУКАРЕСТ, 22. квітня. — Заборонено друк часопису „Епоха" за те, що вона накинулася на румунського православного патріярха Мирона Ґрістеа, якого вважає за головну хоч тиху підпору реакції та двірської камарилі, яка спирається якраз на реакційних колах.

СТАРІ КАВАЛЄРИ АНГЛІЙСЬКОГО ПАРЛЯМЕНТУ ДАЮТЬ БАНКЕТ.

ЛОНДОН, 22. квітня. — 38 послів парляменту — старих кавалєрів давало банкет, на який вступ для жонатих був недозволений.

Жінки вислали їм в презенті кіш австралійських яблок з написею „З привітом від вужа і Єви".

БРІЯНД КАЖЕ, ЩО ІТАЛІЯ ХОЧЕ МИРА.

ПАРИЖ, 23. квітня. — Соціялістичний посол Фонтаніє заявив, що світ не може відмовити Італії місця під сонцем, всі знають, що її населенне зростає і потребує місця, але ніхто не годен погодитися з способами, яких вона вживає до добуття того місця, бо ті способи загрожують загальному мирови.

Бріянд у відповідь на той запит подав, що Муссоліні не думає про війну, він тільки за драстичних вживає виразів. Політика Італії не шкодить в нічім Франції.

ТУРЕЦЬКИХ БАРБЕРІВ МОДЕРНІЗУЮТЬ.

КОНСТАНТИНОПОЛЬ, 23. квітня. — Новий уряд модернізує навіть фризиерів.

Від 15. мая не буде можна вже голити ні стричи волося під голим небом, а тільки в фризиєрських сальонах.

Фризиєри мусять рівнож здати іспит зі свого знання.

НІМЕЧЧИНА ЕКОНОМІЧНО ЗРОСТАЄ.

БЕРЛІН, 23. квітня. — Експорт Німеччини за місяць март виносить надвищку 240.000.000 марок понад імпорт.

Ця величанська сума являється висшою від передвоєнної.

З того заключають, що Німеччина зростає економічно в велику силу та що вона буде в силі заплатити репараційну суму, яка виносить на той рік 2.500.000.000 золотих марок.

Мимо того годі предбачити чи Німеччина буде в силі виконати плян Доса і сплатити репарації. Якщоби її загранична торговля розвивалася в такій самій мірі далі, не було би сумніву що до того. Сумнівним є тільки розмір дальшого експорту, а якраз на експорті спочиває головно цілий плян Доса.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
В Канаді належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ПЛЯНИ НОВИХ ЗАСТЕРЕЖЕНЬ ПРОТИ ІМІҐРАНТІВ

Вже більше як рік тому назад у палаті послів конґресу вніс був конґресмен Вілієм Голеді проєкт про депортацію ненатуралізованих іміґрантів. Проєкт мав на ціли депортувати іміґрантів, яких признано за злочинців або слабоумних.

Проєкт закона відослано до розглянення до іміґраційного комітету палати послів, і власне тепер комітет покінчив свої цілорічні праці над проєктом та пересилає його до дебати й ухвали в повних палатах конґресу.

Коли сказати, що проєкт сього закона був в іміґраційнім комітеті палати послів, то се значить сказати, що застановлялися над ним люди, здавна відомі зі своїх упереджень до іміґрантів. Новий проєкт відкидає сі части проєкту, які відносяться до натуралізації іміґрантів, так що проєкт відноситься виключно до депортації чужинців.

Як кажуть автори проєкту, проєкт має на ціли увільнити Злучені Держави з тягару злочинців і слабоумних чужинців, які тепер наповняють американські тюрми й доми для божевільних, а котрих уряд не має законного способу позбутися. Автори звертають приміром увагу на факт, що уряд не може депортувати чужинців, яких переловлено з укритим оружжем при собі. Сему має зарадити новий закон у сей спосіб, що закон виразно дає урядови право відослати чужинця, який носить при собі вкрите оружжа. В подібний спосіб мають бути депортовані всі чужинці, яких засуджено на вязницю що найменче на один рік. Колиб такий чоловік був засуджений за кілька злочинів, за кождий не менче як на рік, але разом на півтора року або більше, то його теж мається депортувати. Спеціяльні уступи дають урядови право відсилати чужинців, які перепачковують або передержують у себе беззаконних іміґрантів, хиба що се батько передержує свою дитину. В сей самий спосіб малиби відсилати проституток, які не вибрали собі горожанських паперів, людий, які перекралися через границю, пачкарів опіюму та чужинців-бутлеґерів, яких за бутлеґерство засуджено на вязницю на рік або довше.

Від цілого законного проєкту, як бачимо, заносить нелюдяною ненавистю до іміґранта, а основною його є для родовитих Американців похлібне становище, що мовляв іміґранти достарчають переважаюче число злочинців, слабоумів, проституток, напасників, пачкарів та бутлеґерів. Се становище, однак, не годиться з фактами. Чужинці, чи іміґранти, не доставляютя більше елементів, ворожих суспільности, як доставляють родовиті Американці, а колиби навіть доставляли, то розумним способом на се не є цькуванне на них, не є шпіонажа серед іміґрантських мас, не завішуванне на іміґрантом меча депортації, але допомаганне іміґрантови всіми способами зжитися з його прибраною вітчиною. Політика американізаційних загорілців, котрої висловом є згаданий проєкт, викопає межи родовитими Американцями а Американцями з вибору, якими є всі іміґранти, глубочезну прірву, якої опісля покоління свідомої та доцільної політики не потрафлять засипати.

Прогибіція й моральність законодавства.

Прогибіційне переслуханне, що ведеться тепер перед субкомітетом судового комітету сенату, знова послужило до роскриття сеї деморалізації, яку ширить прогибіція. Хоча сей закон введено в життя з чисто моральних зглядів, для уморальнення суспільности, та мимо сього він мав таке страшне деморалізуюче значіння, що він аж залякав всіх справдішних прихильників суспільної моральности.

До відкритих досі деморалізацій приходить ще одна. Виринуло на переслуханню, що Антисалунова Ліґа, найбільша та найвпливовійша в Америці орґанізація прихильників прогибіції, платила членам конґресу за кождий виступ поза конґресом у справі прогибіції. Кількох конґресменів виразно призналося, що їм плачено за промови в користь прогибіції, а декотрі з них навіть дивувалися, як хтонебудь може їм за се дорікати. Мовляв, коли котрий сенатор, який в приватнім життю є адвокатом, боронить когось перед судом, він побирає за се заплату, чомуж не мавби побирати заплати прихильник прогибіції, коли він говорить за прогибіцією поза конґресом. Яка тут ріжниця межи адвокатом а прогибіціоністом?

Справді, морально сліпі люди ріжниці не бачуть. Але ріжниця є, і то поважна. І нині американські ґазети вичитують сим конґресменам довгі лекції про те, як треба розуміти публичні обовязки. Вони питають конґресменів, сенаторів і Антисалунову Ліґу, чому Ліґа не наймає собі до бесід за прогибіцією людий, незвязаних з конґресом? Вони питають їх, чи не сподієтьсл Антисалунова Ліґа, що такий конґресмен або сенатор, взявши раз заплату за промову в користь прогибіції поза конґресом, буде відтак чутися обовязаним голосувати за прогибіцією в конґресі? Таке поступованне всяка безсторонна людина мусить напятнувати як заходи до впливання на конґрес при помочи гроший.

СОЮЗ НАЦІЙ, ПОЛЬЩА І ПОЛЬСЬКА МІЖНАРОДНЯ ПРОПАҐАНДА.

(Кореспонденція „Свободи").

(Докінчення).

II.

Рівночасно Польща „пустила в рух усі способи", щоби здобути для себе французьку ліву пресу і тих людий, які були підписали маніфест проти білого террору в Польщі.

Польський журналіст у Парижі, Стефан Обак (Aubac), який має за задачу працювати в французькій пресі і в французьких політичних кругах, — за що очевидно дістає від польського правительства великі суми на всі потреби, звязані з такою працею, — видав окрему брошуру п. н. „Правда про національні меншости в Польщі", в якій старається заперечити всі твердження згаданого маніфесту. Передмову до брошури написав професор Сорбонни і посол до французької палати послів Бертелемі.

В сій брошурі Обак описує, як він ходив до всіх тих, що підписали маніфест проти білого террору в Польщі, і переконував їх, що вони скривдили Польщу.

Для характеристики польської пропаґанди наведу один такий опис. Обак прийшов до одного французького вченого (його імени він не називає) і так до нього промовив:

„Пане, ви займаєте почесне місце в важних польських установах. Коли ви були в Варшаві, для вас отворилися всі рамена і всі серця. Вас приймали так, як уміють приймати тільки в Польщі. Ви ходили по цвітах. ваш портрет прикрашував усі часописи і довгі статті величали вашу вченість і ваш характер. Ентузіястичні приняття й горячі овації показали вам, що Польща вірить своїм приятелям і є щаслива виявити перед ними свою радість і свій подив. Вас приймали всі знатні родини і найвисші особи польської републики. Коли вас память не милить, ви навіть привезли з Польщі скромну памятку, літоґрафований перґамін з підписами всіх знатних польських дам, які хотіли таким способом висловити свою велику пошану для одного з найславнійших французьких учених. Сі підписи ви дали оправити і показуєте їх своїм гостям. За все те Польща також дістала ваш підпис, одначе під документом, який виставляє її на позорище".

Так говорив польський журналіст до французького вченого. З сього бачимо, як Польща вміє „танцювати" коло визначних людий, яких потребує. Приняття, цвіти, дами...

Від иншого французького вченого, який підписав згаданий маніфест, знаю, що з польського боку запрошувано його поїхати до Польщі і на власні очи переконатися, що він скривдив Польщу. Поїхати, очевидно, на кошт польського правительства. Приняття, цвіти, дами...

Треба ствердити, що найвизначнійші Французи, які підписали згаданий маніфест, під впливом польської пропаґанди „навернулися". Славний історик **Оляр** (Aulard), поїхавши в 1925 р. до Варшави на зїзд Унії Товариств Союза Націй, написав опісля в часописи „Депеш де Тулюз" статтю, в якій заявляє, що переконався, що скривдив Польщу, підписуючи згаданий маніфест. **Пенлеве,** який тепер є міністром війни, написав передмову до книжки про польську армію, написаної його співробітником в міністерстві війни, — передмову, в якій найвисшими словами звеличує Польщу. Еріо написав недавно статтю в польськім часописі, видаванім французькою мовою („Мессажер Польонез"), де величає Польщу за її демократизм, свободолюбність і працю для світового мира.

Також французьку ліву пресу здобула Польща. Прим. паризький часопис „Ль' Ер Нувель", який в 1924 р. помістив маніфест „Комітету поневолених народів" і містив мої статті, став тепер найбільш польонофільським орґаном.

Словом, Польща розвела величезну пропаґанду, щоби позискати думку міжнародного світа для себе. Найліпше се вдалося їй у Франції, але також в инших краях. Як працює польська пропаґанда, наведу кілька примірів.

У літі 1925 р. паризький тижневник „Ль'Европ Нувель" видав окреме число, присвячене Польщі. Число велике, виповнене статтями самих польських авторів. Між ин. Туґут написав там статтю про національні меншости; в якім дусі, можна собі уявити.

Так само пражський часопис „Праґер Прессе", який видається німецькою мовою для інформації чужинців про справи Чесько-Словенської Республики, видав у літі 1925 велике число, присвячене Польщі, з приводу заключення чесько-польського договору. Тут знов самі польські автори і кілька чеських. Статтю про національні меншости написав Леон Васілевський, який удає „українофіла" і користуючися сею славою, нищить Українців. Я післав був до редакції статтю, щоби пояснити виводи Васілевського, але редакція відмовилася її надрукувати.

Коли в осени 1925 р. у Львові були „тарґі всходнє", польське посольство забрало віденських журналістів на літак, завезло до Львова, до Варшави, гостило й інформувало. Безпосередно після того побито у львівській тюрмі на вул. Баторія полк. Мельника і товаришів. Так само в тім часі заведено „утраквізм" в українських ґімназіях. Я написав про обі справи статті і післав їх одному віденському журналістови, мому приятелеви. Сей відповів, що не може помістити, бо статті для Віденців не цікаві...

Один часопис в одній з прибалтійських держав почав містити мої статті. Зараз після сього — як мене повідомив один знакомий — явився в редакції висланник місцевого польського посольства і почав вияснити, пощо редакція містить статті „еміґранта", які не відповідають дійсним відносинам. За якийсь час редакція почала виправдуватися передімною, що має за мало місця, щоб містити мої статті.

Так працює польська пропаґанда.

Особливо в останніх часах, коли Польща виступила з домаганням постійного місця в Раді Союза Націй, польська пропаґанда просто залила західно-европейську пресу. У Франції не було часопису, від правих до лівих, — за виїмком комуністичних орґанів, — які день-у-день не містили би статтей у користь Польщі. І треба було читати, як уся французька преса одним хором день-у-день накидалася на Німеччину підчас надзвичайного Зібрання Союза Націй за те, що Німеччина спротивилася польському домаганню.

Очевидно, в сій пресовій кампанії в користь Польщі використано також справу українського університету, величаючи Польщу за переведення „польсько-української угоди".

Коли бачити, як працює Польща на міжнароднім полі, яку веде вона пропаґанду в цілій европейській пресі, то просто жах бере перед тою небезпекою, яка нам грозить. Особливо, що з українського боку нема праці, яка могла би успішно паралізувати сю польську пропаґанду. Наслідком сього міжнародня думка починає щораз більше дивитися на нас через польські окуляри.

Проф. др. **Мих. Лозинський.**

ВІДГУКИ ДНЯ

НЕ ПО ТИХ ПЯТАХ, ЩО ТРЕБА.

Народна пословиця каже: нема нічого нового під місяцем.

От і тепер все те, що твориться на теренах бувшої Росії, зовсім не нове.

Таке саме діялося більше двох тисяч років тому в Китайщині, коли там заводився комунізм. Наслідки того комунізму були такі самі, які певно появляться в совдепії вже може в недалекій будуччині. Наслідки комунізму в Китаю були такі, що населення буками било кождого такого, що хоч трохи заїкнувся в бік комунізму.

Отже і сучасні московські большевики нічого нового не вигадали і всі їх „ґеніяльні ідеї", то просте повторення старої китайщини. Не дивно це, бо і „Евразійці" самі визнають, що у московськім побуті, установах та психіці є багато старо-китайських рис. Сучасні Китайці уже і самі пішли вперед проти старої своєї китайщини, яку Москвини ще пережовують та видають за свій оріґінальний твір.

Дозволимо собі тут росповісти одну стару китайську леґенду, яку дуже добре можна пристосувати до большевиків, як і до инших окупантів українських земель, які точнісенько так поводяться з українським населенням, як старі китайські владики поводилися з своїми підданими.

Ще Китайці знали, що у людей перед карою, як кажуть, „душа ховається у пяти", тому вони й били, кого хотіли карати, бамбусовими палками по пятах. Те саме тепер роблять і Поляки та Румуни, бючи своїх „політичних вязнів" по пятах.

„Син сонця, брат місяця, батько всіх зор на небі, покоритель всіх народів і король всіх королів, цар царів і т. д., могутній і премудрий богдихан Китаю Ву-Пей-Ху сидів на свойому престолі в державному совіті, оточений своїми найгрубшими мандаринами. Він хотів довідатися, як живе нарід в його державі.

Звернувся із запитом до найбільше родовитого мандарина, начальника поліції, який годує китайський нарід рижом та бамбусовими киями.

— Скажи мені, мудрий Фенг-Пу, правду і не бійся за свої пяти, що робиться у мойому богдиханстві, в якому вдоволенню й щастю живе наш вірнопідданий нарід?

Фенг-Пу встав зі свого місця, вклонився після церемоніяльних приписів двіста двайцять і один раз та почав говорити:

— Сину неба! І пес гавкає на місяць, тому прости мені, що я маю сміливість сказати тобі правду. Я буду говорити лише правду, бо не маю розуму, аби вигадати брехню. Вигадують брехні лише розумні люде, а дурні завсіди говорять правду. Тому я й буду її говорити... Пекин воює з Нанкином, Нанкин воює з Кантоном. Кантон з Шанхаєм. Один ґенерал з другим. Другий ґенерал з третім і так всі тягають за коси один другого. Але Китай цвіте і живе в повнім вдоволенню й щастю. Досить буде сказати тобі, великий і премудрий богдихане, що вдоволення і щастя Китаю дійшло до того, що такі мізерні творіння, як кури, почали нести золоті яйця.

— Як золоті яйця? — запитав здивований богдихан. Таке буває лише в казках!

— Це буває в країні чудес — відповів Фен-Пу— в Китаю. Якби ти не був богдиханом, я попросивби тебе піти на базар і запитати, по чому там тепер десяток яєць? Десять червонців, або двайцях злотих. Що ні яйце, то червонець, або два злоті! В инших країнах чоловік мусить працювати цілий день, аби заробити червонець, чи два злоті. А у нас? Курка кудкудакнула і червонець. Кудкудак — і червонець і два злотих!

Всі були здивовані. Лише один мудрець Су-Чі зауважив, що „там, де весело живеться курам, звичайно дуже невесело буває людям!"

— Наш великий мудрець Су-Чі надзвичайно великої мудрости, і тому, великий богдихане, не звертай на нього уваги. На те й мудрість на землі живе, аби затемнювати радість.

Так ти сказав, Фенг-Пу: Кудкудак, — червінець, або два злоті?!

— Так, кудкудак, і червонець! Кудкудак, — і два злоті!

Кудкудак!— кудкудакали всі державні мужі радісно зі своїм богдиханом. І серед загальних радощів замкнули засідання державного верховного совіту.

Ще ніколи таким веселим не виходив до саду на прогульку богдихан. — Кудкудак! — і червонець! Кудкудак! — і два злоті! все він мугичив собі.

Тут підійшов до нього найстарший мудрець.

— О, великий і славний богдихане, якби ти міг подарувати мені хоч десять яєць, я не знайшовби в китайській мові слів, якими тобі дякувати!

— Як? Ти? Наймудрійший— зі здивованням спитав богдихан, — просиш такий незначний подарунок?

— А хіба їсти мусять лише дурні? Це дуже добре казати вам: кудкудак, — і червонець! Але люде, що не мають тих червінців, мусять гинути від голоду.

Знову було засідання державного совіту і там вирішили, що дійсно з дорожнечею яєць треба боротися і тяжко покарати винних. Треба знайти ті пяти, по яких бити, аби яйця подешевшали. Але хто винний? Хто торгує яйцями в селах? Хто перепродує їх в міста так дорого? Селяне! Значить їх пяти виною всему. Дати їм добре по пятах, то і яйця подешевіють.

Сказано — зроблено. Били всіх селян по пятах, але яйця подорожіли ще більше.

Значить, винен хтось инший? Не ті пяти били.

Якби яєць не купували по високій ціні, то тоді їх і не продавалиб дорого, — вирішили правителі китайського народу. Їсти дорогі яйця — це марнотратство, а тому: покарати пяти марнотратників.

І почалась боротьба з марнотратством. Били пяти кожного, кого піймали на купованню яєць. Але голодні люде купували нишком, а другі нишком продавали. Зрештою яйця подорожіли ще в два рази.

Зібрався знов совіт державний і вирішив, що всему виною кури, які несуть такі дорогі яйця. Тому наказано набити всіх курей по пятах. Сказано — зроблено! Цілий день по всему Китаю ловили курей, перевертали їх вниз головами, та били їх по пятах. Через день кури перестали нести яйця. Народ став умірати з голоду і сам богдихан не міг уже стерпіти, так хотілося зїсти гарне свіженьке яєчко.

Покликав мудрця знову.

— Скажи, що робити далі, аби запобігти біді? Я вже не знаю, кому ще треба бити пяти, аби народови, мойому жилося лекше?

— Ти дуже мудрий і добрий, богдихане, але тебе переслідує велике нещастя. Ти завжди шукаєш винних пят далеко від себе, а тому й беш не по тих пятах,що треба. Якби ти обернувся, коли будеш сам, назад і захотівби придивитися підошві своїх ніг, то ти і побачивби ті пяти, по яких треба наперед бити, аби [illegible] людському горю.

Сказавши це, мудрець вклонився і зник.

Довго роздумував богдихан над його словами і нарешті, важко зітхнувши, промовив: „Нема дурних, щоби себе самих били". Почав шукати знову чужих пят, аби бити їх за свої провини.

Отся китайська леґенда приходить завжди на гадку, коли чуєш, або читаєш, про ріжні заходи над поліпшенням долі нашого народу, які роблять ріжні сучасні непрохані його правителі. Переслідують ріжних „контрреволюціонерів", спекулянтів, казнокрадів, марнотратів та инших „винуватцуф". І бють їх по пятах.
бють їх по пятах. Але все не по тих, по яких треба бити. Хиба вже сам український нарід нарешті знайде пяти, по яких треба бити.

НОВИЙ ТЕАТР.

В Одесі відкрито цими днями новий зразковий театр ім. Луначарського. Є це бувший Одеський Театр цілковито відремонтований, заосмотрений у всі здобутки театральної техніки, так що являється найкращим і найбільшим театральним будинком України. Вартість самого будинку оцінено на 1,560,000 золотих карбованців.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ОБОРН, Н. Й.

Віче в січовій справі.

В неділю, 11-го квітня відбулося в нас віче в справі січової організації. Прибуло на віче около 150 людей.

Місцевий парох о. В. Уляницький отворив віче, а відтак вибрано вічеву президію, до якої ввійшли: Иосиф Пилипчак, предс., а Іван Малиса писар.

По виборі президії председатель покликав до слова січового организатора п. Иосифа Саїка з Дітройт, Міш., котрий говорив про славу і недолю українського народа, про славну Запорожську Січ і про гетьманів. Бесідник говорив, що ми тому поневолені, бо в нас нема згоди та нема монарха, котрий завів би в нас порядок і спокій.

Потім згадав про бувшого гетьмана Павла Скоропадського, котрий по розігнанню Української Центральної Ради засів на гетьманськім престолі у Києві.

На конець візвав публику, щоби гуртувалась до Січи. Бо як польські легіони збудували Польщу, так прийде слушний час і для нас, бо ціла Европа кипить. А буде біда, як та нова хуртовина застане нас неприготованими, коли не будемо готові до послуг гетьмана Скоропадського.

На тім бесідник скінчив та попросив присутних о запити, на які готов дати відповіди.

До слова зголосився вічевий писар Іван Малиса.

І. Малиса говорив так:

Громадяне! Ви мали вже нагоду чути про історію України на ювилейнім святі Тов. Запорожська Січ. Тепер маєте добру нагоду почути докінченне тої історії.

Потім говорив бесідник про наших гетьманів: Сагайдачного, Хмельницького і Мазепу, зупинившися довше над гетьманом Мазепою в історії. Згадав про його боротьбу з царем Петром І., про бій під Полтавою та про те, що наш гетьман бувби побідив Петра, колиб всі верстви українського народу були стали по його стороні.

Народ одначе не зрозумів Мазепи і не підпер його в визвольній боротьбі за одну соборну і суверенну Україну.

На конець згадав гром. Малиса про бувшого гетьмана Павла Скоропадського та підніс, що Скоропадський походить вправді з гетьманського і українського роду, але служив вірно російському цареви Миколі II. і ніхто з Українців до війни нічого про него не знав. Знова в часі свого гетьманства, проголосив він злуку України з Московщиною, не питаючись волі українського народа і не зважаючи на те, що цілий український нарід був противним такій злуці.

Ті слова дуже вразили д. Саїка.

У відповіди на той послідний закид, зроблений Скоропадському, д. Саїк відповів, що Скоропадський проголосив злуку України з Московщиною, бо цего вимагав державний інтерес.

Гр. Малиса заявив, що український нарід по 260-літній неволи проголосив 19. марта 1917 р. Вільну Незалежну Републику, яка 22. січня 1919 р. обєдналася з західною Україною. Иньшої України нам не треба. Ці слова всі присутні нагородили грімкими оплесками.

Іван Малиса, писар.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

БОМБАРДУВАННЯ СОБОРУ.

Як читачі може тямлять: православний собор у Варшаві засуджений на розбір. Після довгих невдатних спроб динамітової акції з боку ріжних підприємців, перейшло під опіку магістрату. Виявляється, що й варшавський магістрат не є сильнішний від динаміту. Праця йде дуже пиняво, а що собор усе ще стоїть, рішили скількість систематичних вибухів збільшити на 400... денно. Варшавські мешканці переживатимуть за дурно приємні спомини з великої війни та революції. При нагоді нищення собору відкрили під ним величезні муровані склепіння, які вжиють на ріжні крамниці та склади.

В. Будзиновський, свобідно за Герстенером.

РАДНИК ЖЕНИТЬСЯ.

(2)

Мріяв про довгу косу, про клясичну будову цілого тіла, про льочки з полиском золотавим, про великі зіниці, про ніжноеластичний бюст. Все те по заручинах буде мати право цілувати, обіймати і пригортати до себе... той ніжно еластичний бюст! Але він не був такий, що розкошувався тільки одними делікатесами змислів. І його дух мусів мати поживу, очевидно, духову. У него змислові роскоші були тілько додатком роскошів духових. А він не сумнівався, що досконалість її духа перевисшала її тілесні прикмети.

— Як вона втішиться, — думав — коли дістане той том нових поезій! Вона має критичний змисл. Як похвалить, то видам друком! Мою творчість завдячую їй. Як так далі піде, то під опікунчими крилами її духа я ще справді переліцитую Гайного.

Так мріяв і дрімав і... стрепенувся. Хтось стягнув з него пальто і крикнув:

— Висідайте, ми вже у Львові!

В купе вже було ясно, бо біліє день. Над ним стояв кондуктор, впрочім купе було цілком порожне. Схопився, натягнув пальто, вхопив валізку і вийшов. Сів на трамвай і поїхав до свого товариша, у котрого була вільна отомана. Міг закватируватися у него на цілі мясниці. Хотів скинути фрак і надіти жакет. Став по всіх кишенях шукати ключика від валізки. Перешукав раз, другий і третій. Ключика нема!

— Замки при таких валізках всі однакові, — промовив його товариш. — Дам тобі від моєї.

Саме в хвилі, коли товариш вийняв ключика зі своєї валізки і пхав у дірку Романової, Роман знайшов свого в тій кишені, від котрої зачав був шукати. Відчинив валізку, розклав обі половини і, на хвилину остовпівши, крикнув:

— А то що?!

Товариш глянув у відчинену валізку.

— Ти такий презент можеш привіз для дами твого серця? — товариш спитав. — Ти вдурів? Хочеш обидити її?

Роман взяв у руки та з усіх боків оглядав білі атласові дамські мештики, що лежали в місци, на котрім він поклав був свій том поезій. З поезій ні сліду. Поклав мешти на столі і витягнув якусь штуку біля, та став розтріпувати.

— Ха, ха, ха! — товариш аж ревів. — Що раз ліпше. Я цікавий, що ти ще витягнеш. Чи ти сказився? То мусить бути дуже випрактикувана та дівчина, коли ти гадаєш, що такий дарунок прийме.

Роман, вже лютий, кинув се, що держав у руці, в кут. То була найдискретнійша штука з дамського біля. Роман сів на кріслі, з лицем зрошеним потом, важко дишучи.

— Якась баба заміняла валізку, — вистогнав. — Взяла мою, свою лишила. Моя така сама.

— Щож великого сталося! Ти в тій твоїй валізці великих багацтв безпечно не мав. Виглядаєш так, неначеб втратив великий маєток і зійшов на жебрака.

— Там були... Там були мої... — хотів сказати поезії, але прикусив язика і по хвилі сказав — там були мої фракові штани. Білі рукавички маю на щастя в кишені фрака. Лякери маю на ногах. Але штани, кляк, сорочка... В чім я піду на той баль? Хиба в лоб стрілю собі!

— У тебе не всі дома, коли таке плетеш. Котрий нумер твоєї сорочки?

— Трицять девятий.

— І мій трицять девятий. Возьмеш мою. Кляк також дам тобі. Хоч моя голова більша, то се не вадить, бо кляк носиться не на голові, а в руках. Як мої штани будуть на тебе за тісні, то підемо до жида, Лявфер на Галицькій, або Кнопельох на Краківській дає за гульдена цілий фраковий гарнітур на одну ніч. І кавції не бере, тільки що принесе до хати, а на другий день в осьмій годині рано прийде відобрати. Бачиш, що все буде добре. Тепер зревідуй ту дамську валізку до решти.

Роман, котрий не міг переболіти втрати своїх поезій, не показував тої цікавости. Товариш розпочав сам витягати з валізки предмет за предметом. Насамперед витягнув вахляр. Потім якісь хустинки і сорочки, очевидно якісь дамські. На сам кінець витягнув слоїчок з рожевою мастю, слоїчок з чорною і пендзельок, атропіну до запускання очий, щоби зіниці були більші, льочки, косу і... гумові жіночі груди! Аж Роман розсміявся.

Не було иньшої ради, як скористати з гардероби товариша. Штани були трохи за тісні, але що сукно добре, не треба було боятися, що тріснуть. Роман пішов на баль точно в означеній годині, бо боявся, щоб його Наталочки не заангажували инші. Наталки ще не було. Коли вже заграли музики, надійшов її брат і сказав Романови, що сестра прийде трохи пізнійше, бо кравчиха не цілком добре зробила сукенку, так що треба було щось доробляти. Також фризиєрка не може собі дати ради і продовжує опізнення. Всеж таки найдалі за пів години сестра надійде.

Роман станув при вході, підпер собою одвірок і ждав. Минула ще година, а її як нема, так нема. Окинув оком салю і стрепенувся. Вона, ведена братом, суне з противного кінця салі, просто на него. Прийшла через гардеробу, не через буфет, то й він не бачив її приходу. Врадуваний, аж підскочив та з витягненими руками підбіг до неї.

— Ви, панно Наталочко, якісь дуже бліді нині, — промовив.

— То з іритації — відповіла. — Кравчиха якась партачка, а фризиєрка не могла дати собі ради з волосем. Як би не те, що я прирекла вам бути нині тут і тим стягла вас сюди аж з Коломиї, то булаби нині зрезигнувала з балю.

— Фризієрці простіть, бо то справді штука дати собі раду з таким буйним волосем, — Роман замітив — глянувши на нову фризуру Наталки, фризуру без коси. — То не легка річ таку довгу й грубу косу умістити на голові.

— Чейже на такий великий баль не піду як смотрик, зі спущеною косою.

— Очевидно, очевидно. Але вам з косою таки ліпше. О много ліпше. Тепер на голові за велика гора. Шкода, що ви не сказали фризієрці, щоби лишила льочки. Вони також були вам дуже до лиця.

— Коли ж бо модель фризієрки, який що лиш нині дістала просто з Парижа, не мав тих льочків. Фризієрка сказала, що льочки до сеї фризури... як пястук до носа.

Тепер була павза між танцями, на салі розпочалася променада при звуках повільного марша. Роман подав Наталці рамя і обоє пустилися за иншими парами. Став її пильнійше призиратися, бо її нинішна блідість затрівожила його.

— Може вона сухітниця? — подумав. — І очі нині якісь не такі, як звичайно. Не мають того полиску і зіниця така маленька... Хиба раньше запускала атропіною, а нині забула, а що бо не мала атропіни?

Роман нагадав собі атропіну у валізці. Одночасно нагадав собі льочки і косу. В його души став будитися підзор. І її бюст був нині якийсь не такий, як звичайно. Троха, тільки пару мілімeтрів низше і... неначе несиметричний. Ліва копула з вершком неначе з острійшим. Музика заграла вальса. Обійняв її і поплив з нею за иншими парами. Щоби непевність не мучила його, рішився за всяку ціну збагнути причину несиметричности. Вкрутився в густий клуб танцюючих пар і будьтоби випихаючися з невигідного натовпу, пригорнув її сильно до себе, що аж шепнула йому до уха.

— Пане Романе, не будьте неприличні!

На його чоло виступив зимні еластичности, від котрої ніжної еластичної, від котрої колись по його цілім тілі йшла роскішна дрож, нині ні сліду. Щось тверде, без одностайної консистенції.

(Дальше буде).

ПРИКЛАД З МУРИНСЬКОГО ЖИТТЯ.

В однім з німецьких кольоній Африки жило муринське племя Маломурини. Коли Німеччина програла війну, а Вілсон оголосив свої 14 точок, Маломурини в свій наівности вірили, що тепер прийшов час на вільне життя в іхній країні. Гучнобучно було тоді в маломуринськім краю. Веселі, радісні співи неслися крізь кавчукові ліси, а танці і хороводи збивали куряву як хмару. Ніхто не думав про завтра, бо всі вірили, що те завра буде ще краще, ще світліще, як погасаюче нині. Що дня кипіли повні казани, а Негри вже не знали що їсти: свинину, баранину чи людину.

Весело було в маломуринськім краю.

Та раз із півночі насунула хмара ворогів. Хитрі Французи, що декламували гарні поезії про братерство, прийшли з гарматами і скорострілами займати муринську землю для себе.

Маломурини обурились, розярились. Хто сміє заперечувати їм право до самостійности, коли цілий світ радіє, що тепер буде воля для всіх.

Збудилися з похміля, вдарили в ґонґи і бубни та зібралися на воєнну нараду.

Прийшов на цю нараду і старий досвідний войовник, що був у німецькій службі, знав воєнне діло і хитрощі білих чортів. Він саме лісами та дебрами передерся крізь перстень ворогів і прийшов на нараду.

Цього войовника вибрали батьки народу на вожда у війні з Французами.

— Возьми, батьку, команду над військом, а ми тобі до смерти не забудемо.

І взяв старий войовник команду і повів Маломуринів у бій.

Загомоніли кавчукові ліси, закервавились сріблисті ріки аж крокодилі пострашились.

Нераз і не два ворог побитий на голову тікав зі своїми гарматами і танками. Нераз і не два здавалося, що перемога певна. Але ворог слав чимраз нові сили, а світ цілий плескав у долоні — мовляв: нехай живе „wojna kultury z barbarzyństwem".

І війна жила, і Маломурини гинули, і пядь за пядою пропадала їхня земля. Як не кидався, як не старався старий вожд — ворог чимраз далі йшов. Не стало їдла, не стало оружя, а проказа лютувала серед війска.

Не видержали Маломурини. Розбіглись по лісах, а Французи зайняли країну на „її власне бажання".

Старому вождови за кару спалили хату, забрали корову та вівці — так що він мусів би вмерти з голоду.

Але від чогож земляки... Знесли вони старому войовникові всього подостатком і шанували його як і за світлих часів.

Живе він у недоступних горах, окружений любовю та добробутом, бо щиро і сердечно працював для своїх.

. . . .

Те все я вичитав у одній книжці про бувші кольонії Німеччини.

Не знаю племени Маломуринів, але той опис каже мені, що цей народик має почуття власної гідности. Поступив так, як не поступають навіть деякі Европейці!..

Порівнання муринів з Галичанами, а старого войовника з Ґен. Тарнавським тут ніпричім...

Галактіон Чіпка.

ЖАРТИ.

Здобний.

Комітетова пані відвідала шпиталь. Побачила там чоловіка, лице якого зовсім обандажоване. Вона питається „великодушно": „Чи ви, бідний чоловіче, зранені на лиці?" „Ні, ласкава пані, я ранений в ногу, але бандаж пересунувся на голову".

—o—

— Гей, пані, а з вами що? Ви де набили собі такого синяка під оком?

— Ой так, то я маю завдячити моїй сестрі-близнючці. То вже нераз так помилився мій швагер. Думає, що я його жінка.

—o—

— Вже не знаю, що мені робити, моя жінка така забудькувата.

— З моєю жінкою було так само, то я винайшов уже спосіб на те.

— Так? щож ти робиш?

— Коли хочу, щоби вона щось запамятала собі, вечером пишу на карточці і вкладаю собі до кишені.

—o—

— Чи запримітила ти, що капелюх робить мене молодшою на десять літ?

— На десять літ! А скількиж ти маєш літ?

— Двацять сім.

— В капелюсі чи без капелюха?

—o—

Окин актор, що грав ролю короля мав при цьому відчитати відручне письмо, яке мав подати йому його міністер. Актор, що грав ролю міністра, ворогував із „королем", тому на представленні замісць доручити письмо, подав аркуш чистого паперу. Але король не стратив притомности ума, спокійно віддав аркуш міністрови й сказав: „Пане міністре, відчитайте се ви за мене!" На се тамтой актор станув мов укопаний з роззявленим ротом.

—o—

Моріц і Шльойма вертають із міста. По дорозі прийшлося бродити через річку. Роззулися.

— Йой, Моріц, — відзиваєся Шльойма — які ти маєш брудні ноги... свиня!

Ну, Шльойме, ти мені нiщо не докоряй, я бачу, що ти маєш ще брудніші...

— Ну так, але ти не забувай, що я цілих двацять літ старший від тебе.

—o—

Моріц при смерти забажав, щоби конче прикликали йому священика.

— Моріц, ну Моріц... благає Малка — опамятайся — ти дурний, чи збожеволів?!

— Малке, я знаю, що роблю, я потребую священика.

— Моріц, ти ціле життя був такий правдивий Жид, а тепер на смерть хочеш бути гоєм.

— Ну, я то власне хочу! Тому я хочу вихреститися! Ліпше, щоби вмер гой, як правдивий Жид.

—o—

— Нині минає пів року, як я позичив вам пятьдесять долярів. Думаю, що на так довго ви не потребували?

Ні, я видав їх за один день.

—o—

Івась приходить за пізно до школи. Учитель питається, чому то.

— Бо якийсь пан загубив доляра, то зібралася гурма людий, довкола мене було збіговище людий і ніхто не хотів відійти, поки не знайшовся доляр.

— Ну, щож тебе це могло обходити?

— Бо я стояв на доляри.

—o—

— Прошу пані, чи не могли би пані дати мені пятьдесять центів, щоби я міг піти там, де є мої родичі?

— Ось маєш, сину. А де твої родичі?

— Пішли до мувінг-пікчера.

—o—

Питається у Львові панна полісмена:

— Перепрашаю, скажіть мені котра тепер година?

Полісмен з обуренням: Або я ратуш!

—з—

Батько: Йди, Івасю, до сусіда, і попроси, щоби нам позичили кобили, витягнути нашу кобилу, котра здохла, а не забудь і наперед подякуй сусідови.

Івась у сусіда: Добрий день нанашку. Тато просили щобисьте позичили кобили, витягнути нашу кобилу, що здохла, а як ваша здохне то тато казали, що вам дадуть своєї, щоби вашу витягнути.

—o—

Батько, до дітей: Тішттеся, дітоньки, бо бузько принесе вам братчика або сестричку; щоби ти воліла Нюсю, братчика, чи сестричку?

Нюся: Сестричку! тату, сестричку.

Батько: А ти, Івасю, що волів би?

Івась: Та я волів би вже малого коника.

ФАРМЕРСЬКИЙ КРЕДИТ І ЗЕМЕЛЬНІ БАНКИ В АМЕРИЦІ.

Доки в Америці земля була свобідна й дешева, доти тут хліборобське господарство не вимагало богато капіталу. Можна було зайняти собі землі, скільки хотілося, чи за невеличку ціну, чи давніщ ще й зовсім даром, тай без спеціяльної машинерії, навіть без доброго інвентаря вона давала прибуток. Та згодом землі вже не ставало для кожного, скільки хотів, і фарми маліли. На протязі останніх сімдесяти літ пересічний простір, зайнятий американською фармою зменшився до четвертої частини. Та проте пересічна вартість фарми виросла в тім часі з $2.738 до $12.084. На протязі десяти років 1910—1920 вартість американської фарми піднеслася на 87 відсотків. І це очивидний знак, що хліборобство розвинулось в Америці в індустрію, яка вимагає капіталу, грошей. Зрештою кожний фармер знає, що й сама земля і загосподарення, господарські будинки, машинерія, живий інвентар, все те коштує, і так само знає з досвіду, що кредиту він все потребує та що в його буджеті виплачування процентів за земельні борги (морґечі) займає не останнє місце.

Вже з-давна фармери в Злучених Державах жалувались на недостачу вигідного земельного кредиту і на іх домагання в 1916 році проведено закон про федеральні фармерські позички, котрий має дати фармерам довго-терміновi позички, які вони моглиб сплачувати з прибутків фарми на протязі довшого або коротшого часу; знизити проценти від фармерських гіпотек; заохотити фармерів до кооперативної акції; удекшити безземельним набуття землі.

Законом тим організовано так звані Федеральні Земельні Банки, яких тепер є дванайцять, кожний для обслуги скількох стейтів; наприклад Федеральний Земельний Банк в Спрінгфілд, (Масачусетс) обслугує стейти Нової Англії, Ню Йорк, і Ню Джерзи.

В банках тих можуть дістати позичку всі землевласники, що займаються управою ріллі, в деяких умовах також майбутні фармери чиншівники і робітники на фармах, котрі хочуть набути землю на свій ужиток.

Земельні банки дають позички до висоти 50 відсотків вартости фарми, та не менше як $100 і не більше як $25.000. Процент від пять до пяти з половиною від сотки, по закону не більше як шість. Позичаючий може сам вибрати собі, на протязі якого часу хоче борг виплатити, та може його брати не менше як на 5 літ і не довше як на 40. Сплати піврічні або річні, включаючі і проценти і частину капіталу, аж доки весь він не виплачений. Позичаючий має право сплатити цілу позичку по пяти роках, хочби взяв її на довший час.

Практика показала, що найвигіднійші для фармера є такі позики на 35 літ. Позичивши таким способом гроші на 5 і пів проценту, він мусить за кожну тисячу платити річно $65 і такими ратами він до 35 літ може сплатити весь борг.

Федеральні земельні банки ведуть свою діяльність на місцях через так звані фармерські позичкові спілки. Спілку таку може організувати десять (або більше) фармерів, котрі хочуть позичити в банку гроші що найменше на суму (всі разом) $20.00. Яких 4.600 таких спілок є тепер в Злучених Державах. Коли в якій місцевости нема такої спілки, то фармер, котрий хоче позичити грошей в федеральнім земельнім банку, може стати членом спілки в якій-небудь сусідній місцевости.

Одначе кожний фармер, котрий хоче дістати позичку в федеральнім земельнім банку, мусить бути членом такої місцевої позичкової спілки і мусить взяти в ній паїв (шерів) до висоти пяти відсотків бажаної позички. Напримклад, коли хоче позичити $1000, то мусить в позичковій спілці купити 10 паїв по пять долярів. Таким способом він не тільки позичає, а й інвестує і від інвестованої суми дістане дивиденду. Виплативши позичку в земельнім банку, тим самим перестає бути членом місцевого позичкового товариства.

В 1924 році федеральні земельні банки дали 47,327 позичок на загальну суму $165,510,-844.

НОВА ЗБІРКА УКРАЇНСЬКИХ ПІСЕНЬ.

—o—

Відомий в Ню Йорку й околиці театральний артист п. С. Комишевацький видав нову збірку українських пісень п. з. „128 найкращих українських пісень". Се пісні без слів, а можна їх грати на скрипці, мандоліні, альті, саксофоні, корнеті, клярнеті, флеті і инших сольових інструментах.

Властивих українських пісень є в тій збірці лише 110, а відтак ідуть за порядком: „Пісня червоної армії", „Марселеза" і 16 популярних пісень російських.

Забогато усіх тих пісень, аби можна тут вичислити їх заголовки, але загально треба сказати, що та збірка повинна найтися в руках кождого музикального Українця. Деякі з надрукованих тут мельодій можна подибати в инших музичних збірниках, але є богато таких творів, які ще ніколи не були ніде печатані, а придбав їх п. Комишевацький ще на Україні і держав їх доси в рукописях. Між ними є кільканайцять таких, що їх справді можна вважати перлами нашої народної музичної творчости.

Між 110-ма українськими мельодіями находимо 2 пісні жидівські (які приходять в українських театральних виставах), 2 халяндри (циганські танці) і лезгінка (кавказький танець). Між світськими мельодіями подибуємо три колядки. Для тих, що любуються в скочних мельодіях, поміщено в збірці: дрібушечки, 1 танець, 5 оригінальних козачків і 1 коломийку.

Друковані усі ті пісні на тривкім папері, окладинка прикрашена гарними 3-кольоровими українськими вишивками. Заголовок поданий в двох мовах: українській і англійській. Зміст (заголовки пісень) надрукований по українськи і рівнорядно азбукою англійською (з вимовою пригідною для Американців).

Ціна сеї цікавої збірки $2.00, враз з почтовою пересилкою.

Наклад невеликий, тож треба поспішитися з замовленням. В самім Ню Йорку в протягу тижня розійшлося вже понад 200 примірників.

Хто цікавиться нашою народною музикою, не пофальшованою ріжними несовісними спекулянтами, нехай припише на адресу „Свободи" (Svoboda, 83 Grand St., Jersey City, N. J.) $2.00, а дістане згадану збірку відворотною почтою просто до свого дому.